

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 10Co/260/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5112230904
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 01. 2017
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Róbert Urban
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2017:5112230904.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Róberta Urbana a sudcov JUDr. Amálie Paulerovej a JUDr. Erika Vargu, v právnej veci žalobcu K. A., nar. XX.X.XXXX, bytom I. - Q., O. XXX/XX, právne zastúpeného advokátom Mgr. Michalom Zemanom, so sídlom B., F. XX, proti žalovanému Slovenská republika, za ktorého koná Ministerstvo spravodlivosti SR, so sídlom Bratislava, Župné námestie 13, o náhradu škody 17.890,16 eur s príslušenstvom spôsobenej nesprávnym úradným postupom, na základe odvolania žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 2C/221/2012-227 zo dňa 5. októbra 2015 takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu **p o t v r d z u j e** vo výroku, ktorým návrh navrhovateľa zamietol.

Rozsudok okresného súdu **z r u š u j e** vo výroku o náhrade trov konania a v rozsahu zrušenia mu vec **v r a c i a** na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd napadnutým rozsudkom zamietol (v celom rozsahu) návrh/žalobu, ktorou sa žalobca domáhal uloženia povinnosti žalovanému zaplatiť mu 17.890,16 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Vychádzal z toho, že neboli naplnené/preukázané podmienky zodpovednosti štátu za škodu. Prioritne konštatoval, že žalobcom označený postup notára nie je možné považovať za nesprávny (úradný postup) v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. Mal za to, že z praxe je známe, že notár na základe dokladu totožnosti overí totožnosť osoby, ktorej podpis má byť osvedčený. Okresný súd ustálil, že v prípade osvedčenia pravosti podpisu F. B. dňa 17.5.2006 na záložnej zmluve zabezpečujúcej pohľadávku žalobcu voči F. B. notár postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami Notárskeho poriadku. Zákonným spôsobom zistil totožnosť osoby realizujúcej podpis a osvedčil, že táto osoba pred ním listinu vlastnoručne podpísala. Okresný súd uviedol, že povinnosťou notára nie je odhalenie trestného činu, nemôže preto ani bližšie skúmať totožnosť dotknutej osoby (napríklad brať odtlačky prstov, či cez príslušný policajný orgán zisťovať, či sa jedná skutočne o osobu, ktorej podpis je overovaný). V tejto spojitosti uzavrel, že ako nesprávny úradný postup notára nemožno hodnotiť to, že osoba, ktorá sa dostavila do notárskeho úradu, kryla svoju totožnosť a „sfalšovala proces identifikácie“.

2. Podľa okresného súdu žalobcovi škoda nevznikla v dôsledku nesprávneho úradného postupu notára, ale v dôsledku trestného činu podvodu osoby predstierajúcej identitu F. B. a tiež trestného činu F. B., ktorý za tento čin bol i právoplatne odsúdený. To znamená, že nie je daná ani príčinná súvislosť medzi úradným postupom notára a vznikom škody. Okresný súd zdôraznil, že zodpovednosť štátu nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite, keďže základnou vlastnosťou príčinnej súvislosti je priamosť pôsobenia príčiny na následok; príčina priamo a bezprostredne predchádza následku a vyvoláva ho. Zopakoval, že rozhodujúcou a hlavnou príčinou vzniku škody bolo spáchanie trestného činu podvodu F. B..

3. Zároveň nárok na náhradu škody spôsobenej výkonom verejnej moci môže byť voči štátu uplatnený až vtedy, keď sa poškodený nemohol úspešne domôcť uspokojenia svojej pohľadávky voči dlžníkovi, čo však žalobca nepreukázal. V predmetnej záležitosti bol pritom žalobcovi právoplatne priznaný proti F. B. nárok na zaplatenie sumy 18.588,59 eur s príslušenstvom (sp. zn. Okresného súdu Žilina 33C/98/2008).

4. O trovách konania rozhodol okresný súd podľa § 142 ods. 1 O.s.p. tak, že v spore úspešnému žalovanému priznal titulom ich náhrady sumu 144,11 eur, keď akceptoval v plnej miere vyúčtovanie cestovných nákladov v súvislosti s účasťou žalovaného na pojednávaniach.

5. Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca, ktorý sa domáhal jeho zmeny tak, že jeho žalobe bude vyhovené a bude mu priznaný nárok na náhradu trov konania. Poukazoval na to, že v zmysle § 58 ods. 1 Notárskeho poriadku osoba uvedená v notárskej doložke o osvedčení podpisu ako osoba, ktorá listinu pred notárom vlastnoručne podpísala, musí byť (bezpodmienečne) totožná s osobou, ktorá sa pred notára dostavila a listinu aj podpísala. Osvedčenie notára, že podpis na záložnej zmluve pri mene F. B. je podpisom F. B., hoci tento podpis v skutočnosti nevykonala menovaná, predstavuje - bez ďalšieho - nesprávny úradný postup. Nadväzne záver okresného súdu o nepreukázaní nesprávneho úradného postupu vychádzajúci z neporušenia Notárskeho poriadku je v rozpore s § 3 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z.; otázka zavinenia je totiž vo vzťahu k zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej moci irelevantná. Ide o objektívnu zodpovednosť, teda je nepodstatné, z akých dôvodov došlo ku skutočnosti zakladajúcej zodpovednosť alebo či zodpovedná osoba vôbec mohla odvrátiť protiprávny stav. Odvolateľ zdôraznil, že osoba, ktorá sa dostavila na notársky úrad a vystupovala ako F. B., svoju totožnosť nepreukázala („nikto nevie, kto to bol“), preto notár nemal vykonať notársky úkon. Podľa trestného spisu vo veci F. B. si pritom menovaný vybral náhodnú ženu z ulice a je veľmi nepravdepodobné, že by sa tieto dve osoby podobali.

6. Odvolateľ nesúhlasil ani so záverom, že neexistuje kauzalita nesprávneho úradného postupu a spôsobenej škody. V danom prípade notár „dal“ F. B. prostriedok (sfalšovanú záložnú zmluvu), ktorý bol použitý na vylákание pôžičky od žalobcu. Tvrdenie okresného súdu, že škoda jednoznačne vyplynula z protiprávneho konania F. B., označil za nenáležité, lebo pokiaľ by nedošlo k nesprávne overenému úradnému postupu, škoda by nevznikla. Práve záložná zmluva s nesprávne overeným podpisom F. B. bola nevyhnutným predpokladom na vylákание žalovanej sumy. Odvolateľ dodal, že ak by nesprávne overenie podpisu bolo vedomé, súd by vôbec nespochybňoval (spolu)zodpovednosť notára. Keďže (ne)vedomosť notára zakladá len jeho subjektívny postoj (zavinenie), mohla by mať za následok iba jeho vyvinenie sa zo zodpovednosti za škodu (ktorá otázka však v zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. nie je relevantná), nie však „zbavenie sa“ príčinnej súvislosti.

7. Žalobca ďalej poukazoval na nezrozumiteľnosť argumentácie okresného súdu, že zodpovednosť za škodu voči štátu možno uplatniť až po tom, čo žalobca nemôže vymôcť škodu od F. B.. V konaní bolo pritom preukázané (vyjadrením súdnej exekútorky JUDr. Hulmanovej, či samotného F. B.), že žalobca nevie vymôcť škodu od menovaného. Napokon odvolateľ namietal výšku priznanej náhrady trov konania. Tvrdil, že žalovaný nemá nárok na náhradu cestovných výdavkov za použitie motorového vozidla, keďže to nebolo účelné a neboli splnené ani podmienky podľa zákona o cestovných náhradách. Namietal tiež uplatňovaný (a súdom i akceptovaný) počet kilometrov, ktorý nezodpovedá trase z Ministerstva spravodlivosti SR na Okresný súd Žilina; okrem toho žalovaný uvádzal pri jednotlivých cestách rozdielne hodnoty kilometrov. Doplnil, že cestu vlakom okresný súd v odôvodnení nespomína, hoci cenu cestovného lístka (navyše neúčelne prvou triedou), započítal do výslednej sumy.

8. Žalovaný zostal v odvolacom konaní nečinný.

9. Krajský súd, ako súd odvolací, vec preskúmal v rozsahu a z dôvodov vymedzených v odvolaní (§ 379 a § 380 ods. 1 CSP) a bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario v spojení s § 219 ods. 3 CSP) rozsudok okresného súdu v meritórnej časti potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP, hoci čiastočne i z iných dôvodov a vo výroku o trovách konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie podľa § 389 ods. 1 písm. b/, § 391 ods. 1 CSP.

10. Podstatou žalobcom uplatňovaného nároku je tvrdenie, že pokiaľ by nedošlo zo strany notára k nesprávne osvedčeniu podpisu F. B. (v skutočnosti podpisujúcou osobou nebola menovaná) na záložnej zmluve, nebol by on požičal peniaze F. B.. Bez hlbšej analýzy a rozboru inštitútu príčinnej súvislosti je nadväzne možné konštatovať, že peniaze, ktoré žalobca požičal pred dotknutým úkonom notára, nemôžu nijako súvisieť s neskorším (v danom čase ešte neexistujúcim) osvedčením podpisu.

Časová následnosť jednotlivých dejov je totiž nevyhnutným predpokladom záveru, že skoršia udalosť podmienila neskoršiu udalosť, resp. konanie.

11. Hoci žalobca v súdnej veci tvrdí, že všetky peniaze požičal F. B. až potom, keď mu menovaný predložil záložnú zmluvu podpísanú ním a jeho vtedajšou manželkou, ide v konečnom dôsledku o účelové, resp. čiastočne zavádzajúce tvrdenie. Už bezprostredne v žalobe žalobca uvádza, že 240.000,- Sk požičal žalovanému ešte 11.5.2016, t.j. jednoznačne pred osvedčením podpisu na záložnej zmluve (bez ohľadu na to, či k uvedenému došlo 12.5.2006, alebo 17.5.2006, keďže žalobca používa v žalobe oba dotknuté dátumy). Ním uvedené sumy jednotlivých (čiastočných) pôžičiek predstavujú v súčte iba 512.000,-Sk a súvisiace vysvetlenie, že pôžičku poskytol „najmä v nasledovných častiach“, rozhodne nevyznieva presvedčivo. Osobitne, ak práve vo vzťahu k sume 240.000,-Sk (o ktorej sám v žalobe uvádza, že ju požičal 11.5.2006) predkladá fotokópiu príjmového dokladu (č.l. 56), v zmysle ktorého malo ísť o časť pôžičky zo 17.5.2006. Krajský súd na tomto mieste dodáva, že predmetný doklad (minimálne) vykazuje znaky dodatočnej úpravy dátumu.

12. Predovšetkým však na pojednávaní dňa 24.8.2015 (konanom za prítomnosti bezprostredne žalobcu) bola okrem iného prečítaná výpoveď žalobcu v pozícii svedka v trestnej veci F. B., v ktorej výpovedi jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností potvrdil, že F. B. požičal 48.000,-Sk (5.5.2006) a 240.000,-Sk (11.5.2006) pred tým, ako mu tento doniesol podpísanú záložnú zmluvu. Procesná strana žalobcu na danom pojednávaní a ani v rámci záverečných „dôkazných“ vyjadrení na nasledujúcom pojednávaní dňa 5.10.2005 uvedenú skutočnosť žiadnym spôsobom nenamietala.

13. Nadväzne krajský súd považuje za nepochybné, že sumu (v úhrne) 288.000,-Sk požičal žalobca F. B. ešte predtým, než došlo k podpisu záložnej zmluvy osobou vydávajúcou sa za F. B.. To znamená, že vo vzťahu k danej čiastke - po prepočte na súčasnú menu 9.559,85 eur - v žiadnom prípade nemôže existovať príčinná súvislosť s osvedčovaním podpisu, a teda v tejto časti ide jednoznačne o nedôvodný nárok.

14. Krajský súd (zhodne s okresným súdom) uvádza, že zodpovednosť (aj štátu v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z.) nie je prípustné založiť na neobmedzenej kauzalite a je potrebné skúmať priamo pôsobenia jednotlivých príčin na konečný následok. V konkrétnostiach súdnej veci je zrejmé, že poskytnutie pôžičky (jej časti mimo vyššie rozoberaného rozsahu 9.559,85 eur, resp. 288.000,-Sk) bolo podmienené aj predložením záložnej zmluvy, ktorá mala byť podpísaná (vtedy ešte) manželmi F. a F. B.. Škoda podľa tvrdení žalobcu však nie je spôsobená samotným poskytnutím pôžičky, ale až (údajnou) nemožnosťou pôžičku od dlžníka vymocť. Uvedené výrazným spôsobom znižuje priamu podmienenosť tvrdenej škody nedôslednosťou pri osvedčovaní podpisu F. B. na záložnej zmluve.

15. Zároveň je nutné zdôrazniť, že k požičaniu aj zvyšnej časti finančných prostriedkov žalobcom F. B. došlo takmer súčasne s predložením podpísanej záložnej zmluvy. V danom okamihu však záložná zmluva nepredstavovala zabezpečenie záväzku v pravom (a právnom) slova zmysle, keďže na nadobudnutie jej účinkov bol nevyhnutný vklad do katastra nehnuteľností (§ 47 Obč. zák.). K tomu došlo až niekoľko mesiacov po poskytnutí pôžičky.

16. Nad bezprostredný rámec súdnej veci krajský súd dodáva, že žalobca mal vedomosť o nutnosti zápisu záložného práva do katastra nehnuteľností, lebo v rámci svojich opakovaných vyjadrení (v rôznych súdnych konaniach) potvrdil, že si preveroval, či na byte vo vlastníctve manželov B. neviazne žiadna ťarcha, vrátane záložného práva. V konečnom dôsledku tak žalobca F. B. požičal peniaze bez ohľadu na reálne a hlavne právne účinné zabezpečenie jeho záväzku záložnou zmluvou.

17. Ako už bolo vyššie konštatované, škodou v súdnej veci nie je (nemá byť) samotná pôžička žalobcu F. B., ale údajná nemožnosť jej vymoženia od menovaného. V tomto smere žalobca (aj v odvolaní) zdôrazňuje vyjadrenie súdnej exekútorky JUDr. Hulmanovej. Bez ohľadu na to, že sa nejedná o písomnosť/záver definitívnejšieho charakteru, ktorým by bolo napríklad uznesenie o zastavení exekúcie pre nemajetnosť povinného, v súvislostiach prejednávaneho prípadu nebola exekúcia vedená priamo proti F. B. jedinou možnosťou domáhania sa uspokojenia nároku vyplývajúceho z danej pôžičky.

18. F. B. bol (spolu)vlastníkom bytu, ohľadne ktorého bola uzavretá záložná zmluva a tento (spolu)vlastnícky vzťah trval minimálne aj v čase, keď žalobca získal vedomosť o tvrdeniach F. B. týkajúcich sa sfaľovania jej podpisu zneužitím jej občianskeho preukazu. Žaloba o neplatnosť zmluvy o zriadení záložného práva mu bola vo veci Okresného súdu Žilina sp. zn. 7C/39/2007 doručená dňa 15.5.2007. V danom období už uplynula i splatnosť pôžičky a na vzniknutú situáciu mohol žalobca reagovať využitím primeraných právnych prostriedkov, ktoré by mu v značnej miere garantovali

vymožiteľnosť jeho pohľadávky. Zmluva o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov bola B. uzavretá až v priebehu roku 2011.

19. Nielen obchodnoprávne (podnikateľské) vzťahy, ale aj občianskoprávne vzťahy medzi fyzickými osobami nesú v sebe riziko nespĺnenia povinnosti dlžníkom až do tej miery, že konkrétny záväzok sa stane nevymožiteľným. Je neprípustné prenášať toto riziko, osobitne vychádzajúce z pasivity veriteľa (resp. z jeho nedostatočnej alebo neefektívnej aktivity), na štát, napríklad v súvislosti s tým, že nejaký jeho orgán, resp. subjekt disponujúci mocou garantovanou štátnym donútením, nebol v určitom procese dôsledný. Inými slovami, veriteľ sa musí prioritne sám starať o svoju pohľadávku a neuspokojíť sa s viac, či menej dôvodnou konštrukciou eventuálnej zodpovednosti štátu pre prípad nevymoženia pohľadávky od dlžníka. Prístup žalobcu (najmä z pohľadu jeho tvrdení prezentovaných izolovane práve v súdnej veci) je presne takýmto neprímerane pasívnym postojom veriteľa.

20. Opätovne nad bezprostredný rámec tohto odvolacieho konania krajský súd dodáva, že z úradnej činnosti má vedomosť o tom, že žalobca v predmetnej záležitosti vedie, resp. viedol aj iné súdne konania, ktoré však v prejednávanej veci zamietal. Rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7Co/100/2016 z 25.5.2016 bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Žilina č. k. 8C/108/2014-335 z 9.11.2015, ktorým bolo určené, že súdny zmier, na základe ktorého došlo k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov F. a F. B. (aj ohľadne dotknutého dvojizbového bytu s príslušenstvom) je voči žalobcovi K. A. právne neúčinný.

21. Z popísaných okolností je zrejmé, že nie je daná príčinná súvislosť medzi namietaným osvedčením podpisu F. B. na záložnej zmluve a medzi tvrdenou škodou na strane žalobcu. Zároveň aktuálne nie je prípustné konštatovať ani preukázanie vzniku škody - nevymožiteľnosť dlhu. To znamená, že nie sú splnené predpoklady pre vznik zodpovednosti štátu za škodu pri výkone verejnej moci na základe skutkových tvrdení žalobcu. Vzhľadom na kumulatívny charakter jednotlivých podmienok zodpovednosti štátu za škodu podľa zákona č. 513/2004 Z.z. krajský súd sa bližšie nezaoberal otázkou/podmienkou nesprávneho úradného postupu.

22. V otázke náhrady trov konania okresný súd v celom rozsahu prevzal vyúčtovanie predložené žalovaným a v spore neúspešnému žalobcovi uložil povinnosť ich náhrady protistrane. Hoci okresný súd konštatuje, že preskúmal vyčíslené trovy, uvedené nekorešponduje s konkrétnosťami súdnej veci. Náležitou je v danom smere argumentácia žalobcu týkajúca sa rozdielov v počte kilometrov pri jednotlivých cestách; navyše nezodpovedajúcom štandardne udávanej vzdialenosti sídla konajúceho súdu a sídla Ministerstva spravodlivosti SR, ktoré konalo v mene štátu/žalovaného. Obdobne je dôvodnou námietka, že okresný súd vôbec nespomína cestovné za cestu vlakom, hoci ho do konečnej výšky náhrady trov konania zahrnul (ním akceptované skutočné náklady na pohonné hmoty predstavujú v úhrne sumu 130,84 eur, ale náhradu trov konania priznal až v rozsahu 144,11 eur).

23. Nadväzne je zrejmé, že okresný súd sa dôsledne nezaoberal otázkou náhrady trov uplatňovaných žalovaným (predovšetkým ich účelnosťou a konkrétnou výškou), čomu v konečnom dôsledku zodpovedá i nedostatočné odôvodnenie dotknutého výroku. Rozsudok okresného súdu musel byť preto v tejto časti zrušený a vec mu vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Úlohou okresného súdu bude náležite posúdiť žalovaným uplatňované trovy, v rámci ktorého posúdenia sa vyporiada aj s argumentáciou žalobcu prezentovanou v odvolaní.

24. Len na okraj krajský súd dodáva, že plný úspech žalovaného v spore je nepochybný. Zároveň, nielen advokátom prináleží v súvislosti s účasťou na procesných úkonoch súdu mimo ich sídla náhrada cestovného za použitie motorového vozidla (a nie iba hodnota zodpovedajúca výške cestovného v prostriedkoch hromadnej dopravy). V záujme komplexnosti výroku o trovách konania rozhodne okresný súd i o trovách konania pred odvolacím súdom (§ 396 ods. 3 CSP per analogiam).

25. Toto rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prijaté hlasovaním v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustné dovolanie z dôvodov vymedzených v § 420 a § 421 ods. 1 CSP.

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané, v lehote dvoch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom a dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom. Táto povinnosť neplatí v prípadoch vymedzených v § 429 ods. 2 CSP.